

Når historie fortælles

Kong Christian X's ridt over grænsen i 1920

Af Heidi Pfeffer

»Det klinger som et eventyr, et sagn fra gamle dage:
en røvet datter dybt begrædt, er kommen frelst tilbage«.

Henrik Pontoppidan, 1920.

Et af de store øjeblikke i Danmarks historie var genforeningen med Nordslesvig i 1920. Den 10. juli red Danmarks konge Christian X over den gamle dansk/tyske grænse ved Frederikshøj mellem Kolding og Haderslev. Derved genforenede han symbolsk Danmark med den nordlige del af Slesvig, eller Sønderjylland som det også kaldes. Ved folkeafstemningen d. 10. februar 1920 i Nord- og Sydslesvig, havde et flertal af Nordslesvigs befolkning tilkendegivet, at de ønskede at tilhøre Danmark og ikke Tyskland, der siden 1864 havde regeret landsdelen. Sydslesvig vedblev med at være tysk.

Genforeningen blev en triumf for kongen, der med sin store bevægelse over situationen vandt folks hjerter. Men mere end kongens bevægelse huskes især tre ting fra denne historiske dag, nemlig kongens hvide hest, den lille pige han tog op på hesten og bag det hele en udokumenteret spådom om dagens begivenhed.

Jomfru Fanny

Det hele begyndte langt tidligere i Åbenrå. Her boede i 1800-tallet den enlige kvinde Franziska Caroline Elise Enger, der insisterede på at kalde sig »Jomfru Fanny« (1). Hvem hun var og hvor hun kom fra, havde lige siden hendes fødsel optaget de gode borgere i Åbenrå. Man mente, at hun var af højere stand, og hviskede noget om, at det vist nok var kong Christian VIII og hans dronning, der skulle være forældrene. Fanny skulle således være født 31. august 1805, inden det royale bryllup var holdt og så være gemt af vejen i Åbenrå sammen med en tjenestepige, der skulle opfostre hende. Teo-

Kongen rider over grænsen ved Frederikshøj 10. juli 1920. (Det Kongelige Bibliotek).

rien om den kongelige byrd øvede en vis tiltrækningskraft på folk, og man omgik Fanny med respekt.

Mystikken om Fanny blev ikke mindre, da hun pludselig som 27-årig fik spådomsevner efter en streng sygdom. Fanny fortalte om sine visioner til præsten og andre folk, der efterhånden satte stor lid til hendes forudsigelser. Hun kunne spå om krig og fred, om fremtidige bygninger og opfindelser og om sine venners liv. Det var dog ikke alle, der var lige tilfredse med hendes forudsigelser. Da Danmark gik sejrrig ud af 3-årskrigen i 1850 begyndte Fanny at spå om en ny krig med tyskerne, som Danmark ville tabe (1864). Herefter ville sønderjyderne komme til at lide under tysk herredømme i mange, mange år. Om genforeningen skulle Fanny have udtalt:

»Jeg tror nu, det varer længe, inden vi bliver danske hernede, der skal ske saa mange store Forandringer med alting, og det bliver ikke Christian den Niende, der kommer hertil som dansk konge. Kongen, der kommer hened, kommer ridende paa en hvid Hest, og er en mand i sin bedste Alder, hverken gammel eller ung. Der er sort af Mennesker for at tage imod ham; men ikke et bekendt Ansigt har jeg set iblandt dem. Hvor er alle de gode, danske Mænd henne? De maa være døde, ellers vilde de da være her paa denne Dag (2)«.

Vi kender desværre ikke spådommene fra Fannys egen mund, for først efter Fannys død blev de forsøgt nedskrevet. Vi ved derfor ikke hvad hun egentligt har sagt, kun hvad eftertiden har tillagt hende af forudsigelser. En ting er dog sikker; forudsigelsen om kongen på den hvide hest, der skulle genforene Danmark med det tyskbesatte Sønderjylland, har spillet en stor rolle for folk i Sønderjylland. Hvad var derfor mere naturligt for kongen end at benytte en hvid hest til det historiske øjeblik 10. juli 1920. Således kunne kongen opfylde folks forventninger og en gammel spådom på samme tid.

Kort efter genforeningen udgav Berlingske Tidendes korrespondent Rob. Ludvigsen, der selv overværede den historiske begivenhed, en bog med titlen »En Konges Ridt«. Heri blev kongens ridt indirekte kædet sammen med Fannys spådom: »Allerede ved 4-5-tiden om Morgenens begyndte Folk baade nord fra og syd fra at strømme til den gamle Grænse ved Frederikshøj for at afvente det historiske Øjeblik, da det gamle Sagn om kongen paa den hvide Hest skulle gaa i Opfyldelse«.

»Malgré tout«

En helt hvid hest, altså en albino, er ikke særligt almindelig og De Kongelige Stalde måtte derfor allerede i efteråret 1919 udsende en forespørgsel til de danske godsejere, for at finde en passende hest. Der indkom et bekræftende svar fra Ritmester, Greve Knud Danneskiold-Samsøe fra Visborggård ved Hadsund. Han havde lige inden krigsudbruddet i 1914 købt en hvid hest »Malgré Tout« (»Trods Alt«) i Paris. Greven havde selv redet hesten til, og stillede den nu til rådighed for kongen på den historiske dag (3).

Politikens reporter kunne allerede dagen efter genforeningen berette at: »Kongen dirigerede et Leve for Danmark - og besteg den hvide hest. Som bekendt er Hesten kommet fra Grev Danneskiold-Samsøes Stalde. Rideknægten, som stod og holdt den, har ikke haft en rolig Time siden Nytaar, da han fik overdraget at forberede Hesten til Genforeningen. Han har vænnet den til Musik, til Flag og Hurra, til Menneskemængdens uberegnelige Luner. Nu stod han paa Tingskov Hede i sin graa Kappe og fulgte Dyret med ængstelige Øjne. Var Hesten nu ogsaa from nok, vilde den uden Krumspring bære Kongen over Grænsen gennem Kristiansfeld, havde han nu ogsaa lært den alt, hvad et Dyr bør kunne paa en saa vigtig Dag? Den hvide Hest løftede sine slanke Koder og gik saa med bevidst Rejsning ud paa Vejen. Den taalte roligt de første Hurraraab, og Rideknægten aandende lettere.«

Malgré Tout på festdagen 10. juli 1920. (Det Kongelige Bibliotek).

Politiken kunne den 14. juli 1920 fortælle de interesserede læsere, at den hvide hest var en ung vallak og et usædvanligt smukt og fredeligt dyr. »Saa let som en Hjort, smidig, trind og blød i Koderne som Musklerne i en Danserindes Ankler. Dens Vandring over Grænsen foregik under Massernes lyttende, ventende Tavshed som i Eventyrets drømme.«

»Malgré Tout« har været genstand for en vis mytologisering efter sit historiske ridt med kongen på ryggen. De fleste kilder til denne begivenhed nævner, at den hvide hest opfyldte den gamle spådom som skulle komme fra Jomfru Fanny, men også hestens liv og farve har fået en vis opmærksomhed.

Det er almindeligt udbredt i folks bevidsthed, at hesten blev slået ned straks efter genforeningen. Andre påstår at hesten levede resten af sit hesteliv til ende.

Hesten blev slået ned i 1921, 14 år gammel, og blev begravet i en oldtidslignende gravhøj ved Visborggård. Oven på højen satte Grev Danne-skiold-Samsøe en sten med indskriften: »Den hvide Hest - Jeg bar kongen over Grænsen hen - da Sønderjylland blev dansk igen«. Den af hestens hove, der først havde båret kongen over grænsen blev forsølvet og forsynet med samme indskrift, hvorefter greven forærede den til kongen.

Historien om »Malgré Tout's« farve er også meget udbredt, og den viser

hvordan historiske kilder og kilder af mere folkelig karakter sammen er med til at danne en myte. Prins Knud, Kong Christian X's yngste søn, som red ved siden af kongen ved genforeningen, har senere gentagne gange erindret, at hesten ikke var rigtig hvid, men bare var blevet kalket lidt. Han havde fået kalk på bukserne, da han havde rørt ved faderens hest. Dette udsagn kunne spores i kilderne efter fejringen af 50-året for genforeningen i 1970, hvor prinsen endnu engang havde udtalt sig om hestens farve på TV.

Der kan ikke herske nogen tvivl om hestens farve, for den var en albino og derfor naturlig hvid. Der kan dog optræde en lettere gullig misfarvning på sådanne heste, og derfor kan hesten have fået et let lag kalk inden ride-turen.

I dag kender næsten alle danskere historien om Malgré Tout's hvide farve, der smittede af. Dette afspejler sig ved rundvisninger i genforenings-samlingen på Sønderborg Slot hvor personalet stadig bliver korrigeret af publikum, der gør opmærksom på at hesten ikke var rigtig hvid, men bare var kalket, og henviser til prins Knud som kilde. Historien er altså blevet genstand for en vis mytedannelse. Den amerikanske folklorist Jeffrey Victor er én af dem, der har beskæftiget sig med mytedannelser og han fastslår, at en myte ikke kun kan forklares ud fra fortællerens personlige motiver. Andre forhold skal tages med i betragtning, for eksempel bør befolkningens fælles forestilling om hvordan noget rigtigt var eller burde være studeres. Dermed opnår forskeren en vekselvirkning, der kan forklare, hvorfor så mange mennesker med forskellige verdenssyn kan tro på en myte. Victor sammenligner myter med rygter og konkluderer: *Rygternes oprindelse kan, som nogle myters, findes i virkelige eller forestillede begivenheder, eller mere almindeligt, søges i lidt af begge dele* (4).

Prins Knud blev med tiden en mytemager, der erindrede at kongens hest var hvid. Denne fortælling, som han gentog adskillige gange, er blevet en del af den kollektive danske erindring om genforeningen, fordi den bliver aktualiseret hver gang man omtaler den.

Lille Johanne

Allerede før afstemningen d. 10. februar 1920 begyndte iscenesættelsen af genforeningsfestlighederne. Der blev i efteråret 1919 efterlyst en hvid hest, og kongens besøg i den tilbagevendte del af Sønderjylland skulle være så omfangsrigt som muligt.

Kongen havde i mellemtiden gjort sig alvorligt upopulær i påsken 1920 hvor han udløste det eftertiden døbte »Påskekrisen«. Kongen havde under en uoverensstemmelse med den radikale statsminister C. Th. Zahle afskedi-

Kongen hilser på folkemængden ved Frederikshøj 10. juli 1920. (Det Kongelige Bibliotek).

get regeringen. Striden stod bl. a. om Flensborg, som kongen ønskede indlemmet i Danmark, selvom et massivt flertal i byen var gået imod de danske ønsker, om byens tilbagevenden til Danmark ved afstemningen i februar 1920. Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre erklærede kongens handlemåde for grundlovsstridig og fagforbundene varslede generalstrejke. Amalienborg Slotsplads vrimlede med demonstranter, der råbte »leve republikken« og »Ned med Christian« og en revolution syntes som et muligt resultat af krisen. Striden blev dog løst ved et kompromis hvor kongen d. 5. april 1920 udnævnte et forretningsministerium, godkendt af politikerne, der kun havde til formål at udskrive valg.

Der var altså al mulig grund til at kongen gjorde en god figur ved genforeningsfestlighederne. Til at forevige den historiske dag var journalister fra nær og fjern ankommet, der blev optaget dokumentarfilm og man havde indbudt flere malere, der skulle fremstille et genforeningsbillede til Frederiksborg Slot. Aviserne gættede spændt på hvilket motiv disse malere ville vælge, og Politiken skrev 14. juli 1920 om hestens ridt over grænsen:

»Maaske bliver dette historiske Øjeblik Motivet for Hans Nicolaj Hansens billede til Frederiksborgmuseet. Han har tilbragt alle Genforeningsdagene i Sønderjylland og gjort omfattende Studier til Løsningen af sin opgave. Maaske vælger han Festen i Dybbøl Skanser. Thi ogsaa her paa

Hans Nicolaj Hansen valgte ikke festen i Dybbøl Skanser til sit genforeningsbillede. Motivet blev den overraskende gestus som kongen gjorde ved at løfte en lille pige op til sig på hesten. Hans Nicolaj Hansen 1921 »Christian X's ridt over grænsen 10. juli 1920«. (Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot).

de omstridte Høje udvidedes Sekunderne og fik varig Betydning. Hvad var størst, hvilken af de mange Begivenheder og Taler greb Sindene stærkest?«

Det blev ikke festen på Dybbøl Skanser, der kom til at fæstne sig i folks hukommelse og gav inspiration til malerne, men derimod kongen på sin hvide hest - selve opfyldelsen af sagnet, der tiltrak sig mest opmærksomhed. Dette skyldtes ikke mindst en helt uventet drejning, som kongen selv stod for.

»Kl. 9 bød landråden for Haderslev kreds P. J. Refshauge kongen velkommen, og jublen slog op om kongen, efterhånden som han banede sig vej gennem de tætte skarer og red ind i Sønderjylland. Her foretog han en af de instinktive handlinger, der kendetegnede kongens situationsforømmelse, han løftede en lille pige op på sin hest og symboliserede derved den genforening, der nu blev fuldbyrdet« (5).

Pigen hed Johanne Braren og var datter af præsteparret i Åstrup ved Hader-

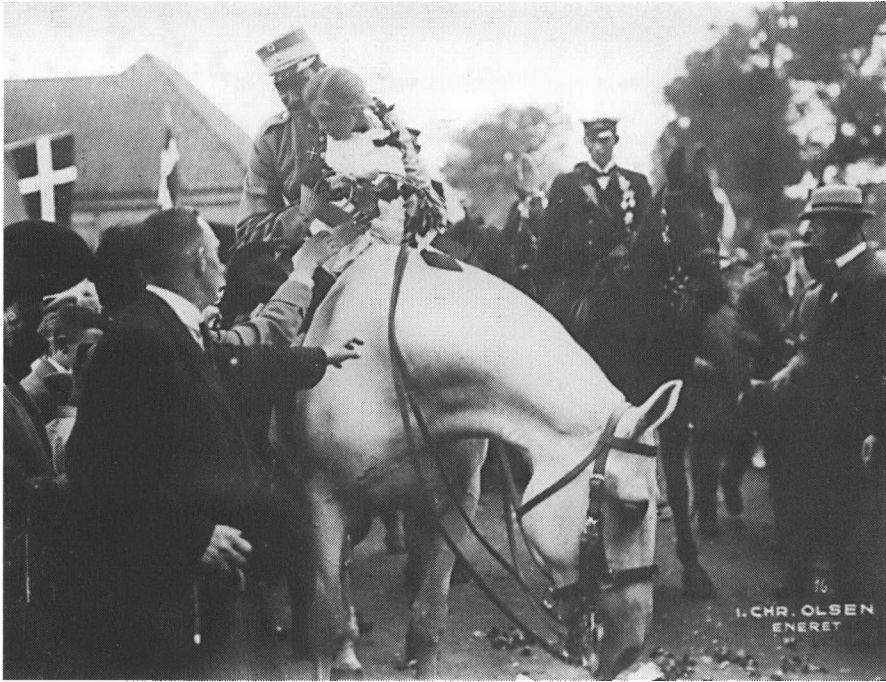
slev. Hun befandt sig sammen med sin mor ved Christiansfeld. De var taget hjemmefra kl. 7 om morgenen for at sikre sig en plads. Kongen skulle først passere den sløjfede grænse kl. 9, men fru Braren mente det var nødvendigt at komme tidligt, hvis de skulle få en plads hvor de kunne se ham. Til lejligheden var Johanne iklædt en hvid kjole med et rødt fløjlsbånd om livet og røde hårsøjfer i håret. Johannes mor havde medbragt en blomsterkurv med røde og hvide rosenknopper samt et lille dannebrogflag i silke.

Om sit ridt med kongen har Johanne senere fortalt: »Vi stillede os op mellem den danske og den tyske grænsestation, lige efter den store æresport, der var rejst på den gamle grænselinie. I hånden havde jeg en hvid og en rød rose, som kongen skulle have når han passerede forbi. Men jeg syntes det var for lidt. »Nej, mor«, sagde jeg, »Kongen skal have den store røde rose, som ligger i blomsterkurven. Den har han fortjent«.

Johannes mor skrev begivenheden ned i et stilehæfte, og der kan man læse om hvad der derpå skete: »Jeg ville ikke besvære kongen med at række hånd, men gav Johanne en hvid og en rød rosenknop, som hun skulle give ham. Hun rakte dem frimodigt op; men kongen tog hele hånden, og smilende under tårer sagde han: »Må jeg få hende lidt op på hesten, må jeg?«. Jeg svarede først ikke, troede at jeg hørte forkert; men så spurgte han igen. Jeg svarede: »Ja tak«. Så løftede han hende op til sig, foran på sadlen, bøjede sig og kyssede hendes mund, hvorefter hun tog ham om halsen og gav ham et kys på kinden. »Vil du med til København«, sagde kongen, men hun svarede: »Nej, jeg vil blive hos min moder«.

»Kongen bad mig følge med. Men det kunne jeg ikke. Politiet sagde: »Prinserne må ikke skildes fra kongen«: Johanne holdt hele tiden om kongens hals, og kongen holdt hendes flag i den hånd, hvori han havde tømme. Efter en lille tid så jeg, at Johanne blev angst, hun kunne ikke se mig og var lige ved at græde. Da måtte jeg bryde igennem menneskemængden og kom ud til grøften, som jeg løb hen ad, indtil jeg kom foran toget. Da jeg kom frem, kaldte jeg Johanne ved navn; men for lutter jubel og hurraråb var det næsten umuligt for hende at høre mig. Straks holdt da hesten stille, og jeg løftede hende ned. Idet jeg tog hende sagde kongen: »Må jeg beholde hende?«. Han fik intet svar; thi da jeg så op i hendes ansigt afmaledes der en skræk for, hvad mit svar ville bringe. Kongen bad om min adresse og mit navn. Jeg svarede ham: »Fru Braren, Åstrup«. Så hurtigt som jeg kunne trak jeg Johanne med ned i grøften. Der fik hun et lille nerveanfald, som udtrykte sig i klagende toner. Jeg fik hende til ro; hun fik hatten på, og stille gik vi bagefter hele sværmen (6)«.

Berlingske Tidendes korrespondent Rob. Ludvigsen har også en kommentar til den historiske ridetur:

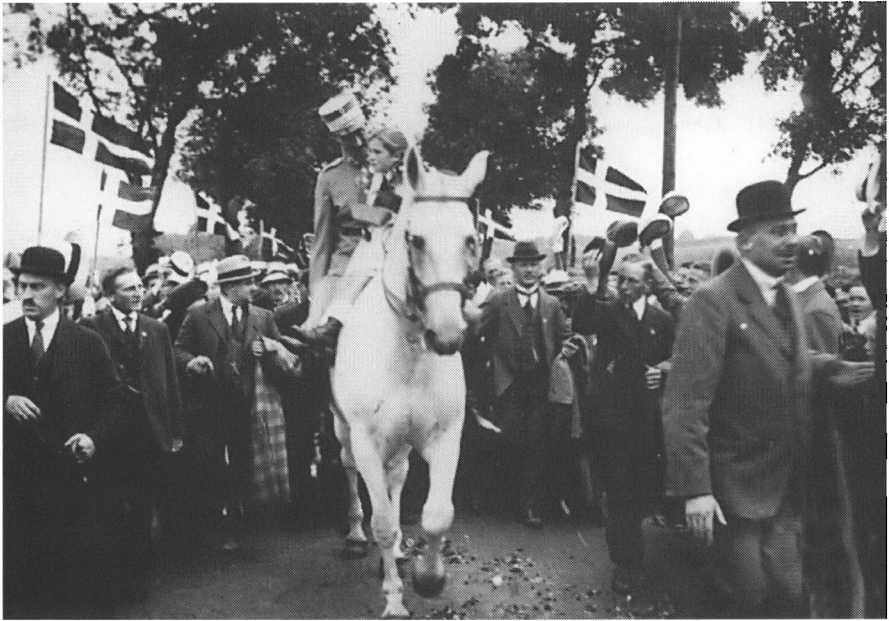

Kongen løfter Johanne op på hesten 10. juli 1920. (Det Kongelige Bibliotek).

»Det er, som om Jublen ingen Ende vil tage. Folkejublen slaar de to paa den hvide Hest i Møde. Virkeligheden har i Skønhed for en Gangs Skyld overgaaet Sagnet - gamle Danmark har faaet sin røvede Datter frelst tilbage (7)«.

Ved denne gestus levendegjorde kongen en anden fast forestilling blandt folk, nemlig »den røvede datter«. I valgkampen forud for afstemningen omkring Sønderjyllands fremtid, var én af de mest populære valgplakater tegnet af maleren Joakim Skovgaard. Plakaten forestillede Mor Danmark, der omfavner sin frarøvede, men nu hjemvendte datter på broen over Kongeåen. På plakaten stod første strofe af Henrik Pontoppidans kendte digt fra 1918: »*Det lyder som et eventyr, et sagn fra gamle dage: en røvet datter dybt begrædt, er kommer frelst tilbage. Hil dig vor moders øjesten, i nytids-morgenrøde!* (8)«.

I en slags overenskomst mellem befolkningen og kongen skabtes nu en begivenhed i begivenheden, og en eventyrstemning hvilede over sceneriet.

Johanne rider sammen med kongen 10. juli 1920. (Det Kongelige Bibliotek).

Godt nok var det ikke Mor Danmark, men landsfaderen, der løftede et lille barn op til sig. At det var en lille lyshåret pige viser, hvor godt kongen kendte betingelserne for en vellykket begivenhed. Symbolværdien i den lille pige var ikke til at tage fejl af. Den amerikanske folklorist Jeffrey Victor kommenterer: »At være blond og blåøjjet i amerikansk kultur er stadigvæk et symbol på tiltrækning og skønhed som det har været, måske, i Europa i århundreder. Jeg tror, at den »blonde, blåøjede jomfru« er et kraftfuldt kulturelt symbol på uskyld og renhed, på usædvanlig skønhed og høj agtelse. Med andre ord, den »blonde, blåøjede jomfru« er et symbol på »idealet«, eller værdsatte værdier. Hun er et symbol på det modsatte af ondskab; det som onde kræfter forsøger at ødelægge« (9).

Den samme symbolværdi blev tillagt Johanne, især blandt journalisterne, der dækkede begivenheden og kunstmalerne, der forevige den.

Kongen selv glemte heller ikke Johanne, for en måned senere modtog hun et brev fra kongen og et fotografi i sølvramme af begivenheden. Senere fik Johanne også gaver til sin konfirmation og sit bryllup. Johanne huskede også den store begivenhed, for hun opbevarede den fine kjole som et klenodie, og skænkede den senere til Haderslev Museum.

Kong Christian X var en konge med sans for iscenesættelse. Johanne kom på forsiden af de landsdækkende aviser næste dag sammen med kongen og hele Danmark kunne læse i Politiken:

»Den lille Pige paa Kong Christians Hest«.

Det blev fastslaaet at Kongen red over Grænsen paa Slaget 9, som Programmet lød. Da han havde redet et Stykke, rakte en Moder sin lille pige op mod ham. Hun havde en dejlig Rosenbuket i Favnen. »Maa jeg tage hende med paa Hesten« sagde Kongen og satte hende foran paa Sadlen. Den lille Pige slog sine solbrændte Arme om Kongens Hals og lo igennem de første forskrækkede Taarer. Hun hed Margrethe og var Datter af Pastor Braren i Bramstrup. Kongen tog hende med næsten til Kristiansfeld. Hun var nær blevet trampet ned af Menneskemængden da hun atter stod paa Jorden. Hun var saa lille, at hun næsten blev borte i Vejens Pløre, men Præstekonen fra Bramstrup fandt alligevel hurtigt sin lille pige igen (10)«.

På trods af små biografiske fejl har journalisten ramt den stemning, der greb alle under Johannes ridetur med kongen. Selv kongen følte sig grebet og han nævnte begivenheden i en tale til Haderslevs befolkning:

»Den Gang jeg i Formiddags tog den lille pige op paa Sadlen og kyskede hende, var det for mig som om hele det sønderjyske Folk dermed lagde sin Skæbne i min Haand. Og De kan være forvisset om, at jeg altid vil have et aabent Øre for Dem, og jeg vil bede Dem om at komme til mig med alt stort og smaat, som det er Skik i Danmark! Et Leve for vort fælles Fædreland, gamle Danmark! (11)«.

Det var en lykkelig dag for kong Christian X: Rideturen over den nu sløjfede grænse, Johanne på hesten, alt tegnede godt. Da kongen ankom til Haderslev skulle han skifte til sin egen brune hest, men den var nervøs og urolig. Pludselig kastede den kongen af og han slog sit ben så voldsomt, at han resten af genforeningsturen var plaget af stærke smerter. Set i lyset af kongens fantastiske entré ved Frederikshøj og de mange rapporter om begivenheden er det værd at bemærke, at uheldet med kongens egen brune hest aldrig har optaget sindene, eller er blevet en del af de mange myter omkring genforeningen. Det var jo nærliggende at betragte ulykken som et dårligt varsel for kongen eller for freden i Sønderjylland, men dette blev tilsyneladende aldrig nævnt og uheldet knap nok rapporteret i medierne.

Spådommen opfyldes, begivenheden huskes og lever videre

H. P. Hanssen, kendt som en fremstående talsmand for de dansksindede sønderjyder under fremmedherredømmet, har i særdeleshed bidraget til at Jom-

fru Fannys forudsigelser omkring genforeningen i 1920, blev opfyldt til punkt og prikke.

I et syn havde Fanny set, at de danske tropper ville komme ind i Åbenrå sydfra og at en dansk konge ville komme ridende på en hvid hest. Kongen var en mand i sin bedste alder og det skulle ske når der var frisk majløv.

Da Kong Christian X red over grænsen til Sønderjylland og genforenede det med Danmark 10. juli 1920 siges det, at H. P. Hanssen i den forbindelse havde haft travlt med at dirigere de danske tropper ind i Åbenrå syd fra som Fanny skulle have spået. Dette blev gjort ved hjælp af en noget besværlig manøvre. Først blev de landsat i Sønderborg, herefter kunne de marchere ind i Åbenrå. På denne måde blev spådommen selvopfyldende.

Den lokalhistorisk interesserede Anne-Helene Michelsen i Åbenrå har følgende mening om H. P. Hanssen og genforeningen:

»Men altså, det med den hvide hest, det er jo sket, og det må vi jo takke den store realistiske politiker H. P. Hanssen for. At han virkelig vil efterkomme det jævne folks, ja visioner, om at den danske konge skal komme ridende, dét får han ordnet, så kong Christian virkelig kommer ridende på en hvid hest den 10. juli 1920 over grænsen deroppe ved den store kro, du ved billedet med kongen, der rider på den hvide hest gennem æresporten, ikke. Alle danskerne er mødt op, der er jo en jubel. Jeg var jo kun 5 år, så jeg har jo kun hørt om det.

H. P. Hanssen fik de danske tropper til at komme ind i Åbenrå sydfra. Ja, de sejlede til Sønderborg, og så kom de jo ind sydfra. Så det blev også rigtigt, han gjorde det for at opfylde Jomfru Fannys spådom. Det har jeg altid undret mig lidt over, nu hvor jeg er begyndt at studere det, men det synes jeg var fint af H. P. Hanssen. Der kunne have været dem, der sagde: »Vrøvl, det vil vi da ikke« og så videre. Nej, det blev som folket havde hørt om, og det var jo storartet. Det gjorde det jo meget ejendommeligt det hele, ikke. Kong Christian, som jo var rytter, gik jo med, og det synes jeg var fint (12)«.

Sådan som Anne-Helene Michelsen fremstiller det, formede H. P. Hanssen bevidst begivenhedens gang. Det må dog anses for sandsynlig, at de danske tropper allerede var stationeret ved den nye grænse, og at det kun var kongen og hans følge, der indtog Åbenrå sydfra. H. P. Hanssens handlinger omkring genforeningen afspejler imidlertid det folklorister kalder »ostension«. Ostension blev introduceret af den amerikanske folklorist Linda Dégh i 1983 og kan defineres som en form for kommunikation, hvor virkeligheden, tingen, situationen eller begivenheden selv fungerer i budskabets rolle (13).

Med ostension betegnes den proces, der finder sted, når et rygte eller

Alex Vincents Kunstforlag udsendte med eneret dette »Postkort« af kongen og Johanne i 1922. Det synes som om kunstneren ikke selv har overværet den historiske begivenhed, da både kongen og Johanne virker yngre end de var. Bemærk at Johanne i denne kunstners gengivelse næsten kælent læner sig op ad kongen. En slående kontrast til Johannes egen oplevelse, der var præget af skræk. (Det Kongelige Bibliotek).

vandresagn, eller i dette tilfælde en spådom, skaber den situation, de handler om. Hermed menes, at en handling ikke bare kan blive til en fortælling (Fannys spådom), men en fortælling kan også blive til en handling (H. P. Hanssen opfylder spådommen). For at forstå budskabet i en begivenhed er

det vigtigt at huske på, at »fortælle«, selv i folkloristik, ikke altid behøver at være identisk med at »tale« (14).

»Ostension« kræver altså en bevidst eller ubevidst handling, således at fortællingen bliver virkeliggjort. Det er H. P. Hanssens forsøg på at skabe de rigtige rammer om genforeningen, et fint eksempel på. En folklorist vil måske tyde hans handling som »ostension«, mens det hos de, der tror på Fanny, aldrig vil blive andet end et bevis på, at hun havde ret - spådommen blev jo opfyldt.

At kong Christian X gerne ville opfylde befolkningens ønsker i forbindelsen med genforeningens kan også ses ved, at han på sin rundtur i Sønderjylland besøgte så mange steder, som det var muligt for ham. I Agerskov gjorde han holdt ved et hyldetræ, hvorom et sagn fortalte, at en dansk kong engang skulle komme og vinde Slesvig tilbage, når træet, efter at have været omhugget tre gange, var blevet så stort, at der kunne bindes en hest til det. Det var nu sket, og kongen havde opfyldt befolkningens ønske om at ville gøre sit til, at sagnet kunne gå i opfyldelse (15).

Ønsket om at forme genforeningen som en begivenhed, der altid ville blive husket, gik i høj grad i opfyldelse. Grunden blev lagt for mange myter denne dag; myter der stadig findes og hjælper med at skabe forestillingen om den perfekte begivenhed.

Både 50-året i 1970 og 75-året for genforeningen i 1995 blev fejret med deltagelse af kongehuset, og de mange historier blev aktualiseret på ny. Johanne var stadig husket og fik sin del af opmærksomheden i 50-året, mens hun i 1995 ikke kunne deltage i festlighederne omkring 75-året for genforeningen 10. juli. I Århus, hvor hun bor nu, fik hun besøg af amtsborgmesteren, som overrakte hende en gave. Johannes datter deltog på moderens vegne i festlighederne og lagde blandt andet en buket blomster ved genforeningsstenen på Frederikshøj. Historien lever videre.

Noter og henvisninger

1 Artiklen er baseret på Pfeffer, Heidi 1992: »Snakken gik jo«. Et studie af materiale om Jomfru Fanny, belyst som rygte, mediedrama og folkloristisk tradition. Speciale, Institut for Folkloristik, Københavns Universitet. 2 Thomsen 1945, 61-62. 3 Thaulow 1937, 425. 4 Victor 1989, 35-36. Min oversættelse. 5 Fink 1979, 216-217. 6 Braren 1938: Utrykte erindringer. 7 Ludvigsen 1920, 34. 8 Se også Inge Adriansen & Immo Doege 1992: Dansk eller tysk? Billeder af national selvforståelse i 1920. 9 Victor 1989, 39. Min oversættelse. 10 Politiken 11. juli 1920 11 Ludvigsen 1920, 43. 12 Pfeffer 1992a. 13 Dégh 1983, 5-6. Min oversættelse. Se også Ellis 1989 og Fine 1991. 14 Dégh 1983, 5. Min oversættelse. 15 Ludvigsen 1920.

Litteratur:

- Adriansen, Inger & Immo Doege 1992: Dansk eller tysk? Billeder af national selvforståelse i 1920. Sønderjyske billeder 3. Aabenraa.
- Alver, Brynjulf 1973: Historiske segner og historisk sanning. *Norveg* nr. 9, 89-112.
- Berlingske Tidende 11. juli 1920
- Bram, Eskild 1987: Danmark. Sønderjylland. Gyldendal.
- 1989: Johanne og Christian X. *Jydske Tidende* 15. januar.
- Braren, Elisabeth 1938: Utrykte erindringer. Privat eje.
- Caspersen, Jes Peter 1990: Sådan var det. Erindringsbilleder. Sønderjyske Levnedsløb nr. 27. Historisk Samfund for Sønderjylland.
- Christiansen, Niels Finn 1990: Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie. Klassesamfundet organiseres 1900-1925. Bind 12.
- Danstrup, John og Hal Koch (red.) 1978: Danmarks Historie. Velfærdsstaten på Vej 1913-1939. Bind 13. Politikens Forlag.
- Dégh, Linda & A. Vázsonyi 1983: Does the Word »Dog« Bite? Ostensive Action: A Means of Legend-Telling. *Journal of Folklore Research* I, 5-34.
- Dybmose, Børge 1984: Sønderjylland før og nu. Aschehoug.
- Ellis, Bill 1989: Death by Folklore: Ostension, Contemporary Legend, and Murder. *Western Folklore* nr. 1, 201-220.
- Emtkjær, Bodil 1995: Min mor var pigen på den hvide hest. *Skive Folkeblad* 11. juli 1995.
- Fine, Gary Alan 1991: Redemption Rumors and the Power of Ostension. *Journal of American Folklore* 104, nr. 412, 179-181.
- Fink, Troels 1979: Da Sønderjylland blev delt 1918-1920. Bind III. Institut for Grænseregionsforskning.
- Friis, Aage; Axel Lindvald og M. Mackeprang 1943: Schultz Danmarkshistorie. Vort folks historie gennem tiderne skrevet af danske historikere. Bind VI. J.H. Schultz Forlag.
- Hvidtfeldt, Johan og Peter Kr. Iversen 1967: Åbenrå Bys Historie II. Historisk Samfund for Sønderjylland nr. 25.
- 1974: Åbenrå Bys Historie III. Historisk Samfund for Sønderjylland nr. 25.
- Jensen, Ulrik 1980: Den lille Johanne på kongens hest. *Familie Journalen*.
- La Cour, Vilhelm; Knud Fabricius; Holger Hjelholt og Hans Lund (red.) 1933: Sønderjyllands Historie. Tidsrummet 1864-1920. København.
- Ludvigsen, Robert 1920: En Konges Ridt. Genforeningsfestlighederne 9.-15. juli 1920 i Skrift og Tale. Vilhelm Priors Kgl. Hofboghandel. København.
- Mentz, Jørgen og Søren Mørch 1975: Myte og realitet i Danmarkshistorien. En undersøgelse af traditionsudvikling i historiske kilder. Kildehæfte til Fundamental historie, GAD.
- Møller, Peter J. 1978: Haderslevdreng mellem tysk og dansk. Historisk samfund for Sønderjylland.
- Nationaltidende 11. og 12. juli 1920
- Pfeffer, Heidi 1992: »Snakken gik jo«. Et studie af materiale om Jomfru Fanny, belyst som rygte, mediedrama og folkloristisk tradition. Speciale, Institut for Folkloristik, Københavns Universitet.
- Pfeffer 1992a: Interview med Anne-Helene Michelsen, Åbenrå. Utrykt.
- Plov, Christine 1989: Lærerhjem og lærerindliv. Erindringer fra Sønderjylland 1871-1920. Sønderjyske Lednedsløb nr. 26.
- Politiken 11. og 14. juli 1920
- Ryng, Bent og Gregers A. Jensen 1977: Sønderjylland med Vadehavet og Rømø. Gyldendals Egnsbeskrivelser.
- Sørensen, H.E. 1972: Grænsen drages. Sønderjylland 1918-1920. Melbyhus.
- 1984: Østkysten. Forlaget Melbyhus.
- Thaulow, Th. 1937: Kong Christian X og det danske folk 1912-1937. København.
- Thomsen, Marie 1945: Jomfru Fanny. Haderslev.
- Victor, Jeffrey S. 1989: A Rumor-Panic About a Dangerous Satanic Cult in Western New York. *New York Folklore* Vol XV, Nos. 1-2, 23-49.

Summary

One of the grand moments in Danish history was the Reunification of Denmark with the northern part of Schleswig on July 10. 1920. Since the War of 1864 all of Schleswig had been under German rule but the population of the region had voted Northern Schleswig back to Denmark in a national referendum.

The Reunification itself was symbolized by the Danish King Christian X crossing the now abolished border between Denmark and Northern Schleswig on horseback. The monarch rode a white horse, perhaps due to an ancient prophecy first pronounced in the 19th century by Maiden Fanny from the town of Åbenrå under German rule. She proclaimed that the reunification with Denmark the King would come riding on a white horse. The horse in question has since become the subject of much discussion because many believed that the horse was in reality not white but dapple-grey. In this way the King allegedly cheated. The horse was, however, an albino, but the story is known by virtually every Dane.

During his ride King Christian X lifted a little girl by the name of Johanne onto his horse. This act was later seen as a symbol of Northern Schleswig regained. The gesture on the part of His Majesty echoed one of the many poems written shortly before the historical event: It sounds like a fairy tale, a myth from days of old: a purloined daughter long lamented is safely returned to her home.

The ride of the King across the border and into the town of Åbenrå was staged in accordance with Maiden Fanny's prophecy that the King would enter the town from the South. This was before arranged by the politician H. P. Hansen who wished to fulfill the people's vision of a rightful reunification. His initiative is called »ostension« – a concept introduced by Linda Degh in 1983. *Ostension* defines the process when a rumour or a legend – in this case a prediction – evokes the situation in question. An act cannot turn into a tale, i.e. Maiden Fanny's prediction of Reunification, however, a tale can turn into an act, i.e., H. P. Hansen's realization of the prophecy of Reunification.

The stories surrounding the Reunification will become real every time it is cited. To this very day people remember the King and his white horse and the little girl Johanne who got to ride with the King – a ride to be remembered for the rest of her life. The story lives on.